

ОБРАЗ ДІЕГЕТИЧНОГО НАРАТОРА В РОМАНІ

Д.МІТЧЕЛЛА «ЛУЖОК ЧОРНОГО ЛЕБЕДЯ»

Філософський рух «нова щирість», який виник у 80-х роках минулого століття і знайшов своє відображення в усіх галузях мистецтва, мав великий вплив на образ оповідача в літературі кінця ХХ – початку ХХІ століть. Одне з перших визначень «нової щирості» дав російський письменник Д.Прігов: «У межах сучасної тотальної конвенціональності мов, що затвердилася, мистецтво звернення переважно до лірико-сповідального дискурсу, який традиційно склався, може бути названо "ною щирістю"» [1]. Сутність цього терміну може бути зведено до відмови від всепоглинаючої постмодерністської іронії та повернення до людських цінностей, таких як любов, дружба, вірність тощо.

Можна припустити, що безпосередньо під впливом "нової щирості" в новітній літературі з'являється ціла низка творів, написаних від першої особи. Особливість зазначених творів полягає в тому, що оповідачем стає підліток, який, за науковою термінологією, є дієгетичним наратором. Дієгетичний наратор суміщає в собі дві іпостасі: він одночасно є як суб'єктом, так і об'єктом оповіді. Отже оповідач-підліток у таких творах постає рефлексуючим героєм, який входить у доросле життя, перманентно аналізуючи себе, свої почуття, вчинки, реакції на слова і дії оточуючих людей тощо.

Одним з таких творів є роман Д.Мітчелла «Лужок чорного лебедя», який вважають почасти автобіографічним.

Тринадцятирічний Джейсон Тейлор, що пише вірші і потайки від усього оточення друкує їх у місцевому виданні під псевдонімом, щоб ніхто не висміяв його романтичної душі, розповідає про рік із свого життя, рік, сповнений принижень і страждань, яскравих емоцій та перемог, які стають віхами дорослішання.

Крізь призму сприйняття головного героя ми бачимо родину хлопчика, яка руйнується на очах читача і уламки якої боляче ранять Джейсона. Адже батьки не відчувають, як їхні з'ясування стосунків відбиваються на і так розхитаній психіці сина. Хлопчик заїкається, але навіть мати, стривожена ситуацією, не

бачить взаємозв'язку цієї вади із атмосферою в родині. Боячись насмішок хлопчачої спільноти, в якій панують нерівність, презирство до тих, хто опиняється на нижчому щаблі, образи, словесні і фізичні, що нерідко переростають у булінг, хлопець ладен скоріше промовчати, зробити вигляд, що не знає відповіді на найпростіші запитання вчителя, ніж проявити своє заїкання на очах у жорстоких однокласників, які немов би чекають на його чергове падіння.

Рік дорослішання важкий для головного героя, адже автор постійно ставить його перед моральним вибором. Виявляється, що авторитет серед однолітків можна заробити, знущаючись з літньої людини (нехай і аморальної і мерзенної), проявляючи при цьому сміливість та винахідливість, але це не відповідає моральним принципам оповідача, тому й раптовий авторитет серед однолітків, завойований в такий спосіб, його дивує. Так само є непринятною для Джейсона брехня в підтримку цинічного кузена, який знущається з свого молодшого брата, доводячи його до істерики. Мовчазна підтримка негідника для героя твору, з одного боку, бажання бути прийнятим у коло дорослих і всемогутніх, з іншого — угода з власною совістю, дуже важка для хлопця. Але для того, щоб просто відмовитися від явної підлості, що від тебе вимагають, видаючи її за дорослість, потрібна неабияка сила характеру, якої поступово набуває герой роману.

Через почуття першого кохання, через вірність своїм друзям, що опинилися на дні суспільства згідно з жорстокою ієрархією шкільної спільноти, через спілкування із старою дивною леді, яка спонукає хлопчика друкуватися під власним ім'ям і тим самим бути самим собою, через налагодження стосунків із батьками, поступово навчаючись бачити не тільки брак уваги до себе, але й їхні сильні сторони, Джейсон багато чого досягає в моральному плані за рік, описаний у романі.

В кінці твору автор робить свого героя переможцем, але ця перемога не проста і досить суперечлива з позицій простої людської моралі, а особливо з позицій моралі жорстокого підліткового шкільного товариства. Адже досягається ця перемога фактично за рахунок зради, яку обирає герой у боротьбі з булінгом, від якого потерпає не він один. Автор розглядає вчинок свого героя

не як слабкість і страх, а, навпаки, як прояв сили, бажання захистити всіх, хто страждає від насилля, звернувшись по допомогу до дорослих, які можуть покласти цьому край. Тим самим письменник закликає однолітків свого героя, які потрапили у подібну ситуацію, не терпіти знущання, не сприймати їх як власну слабкість. Адже саме такий вчинок приносить герою твору справжнє визнання серед однолітків і стверджує правильність його ієрархії цінностей.

Дієгетичний нарратор у Д. Мітчелла важливий тим, що він не просто здійснює вчинки, але і аналізує їхні мотиви, свої емоції, відчуття, дає оцінку собі як особистості, зазвичай суб'єктивну, але завжди щиру і чесну, інколи жорстку, але гранично справедливу, даючи можливість побачити в ньому типові проблеми підлітка в перехідному віці і важкість їх вирішення як його одноліткам, так і дорослим читачам.

Література

1. Пригов Д.А. Новая искренность. Режим доступа <http://litresp.ru/chitat/ru/%D0%9F/prigov-dmitrij-aleksandrovich/monadi/11>